

överdirektör vid Karolinska Sjukhuset i Stockholm och i följd därav fått mera tid än förut att föra sådana anteckningar .

Då jag liksom många andra ogillat regeringens och riksdagens hemlighetsmakeri beträffande utrikesdepartementets handlingar angående Raoul Wallenberg , har jag ansett mig inte böra hemlighålla mina egna anteckningar om vad som hänt honom . Det kan kanske i någon mån bevisa vissa delar av hans öde .

Anteckningarna innehålla åtskilliga onödiga longörer och upprepningar och berör även förhållanden som inte gälla Raoul personligen . Vid en eventuell publicering är det därför lämpligt att ge den en mera koncentrerad utformning utan att innehållet förvanskas . Då anteckningarna påbörjats så sent som 1952 , har jag ansett det vara behövt att ge en översikt över tidigare skeden i hans levnadssaga .

Raouls ungdom och utbildning .

Jag går då tillbaka till hösten 1918 då jag gifte mig med hans mor Maj Wallenberg född Wising . Hon medförde då som hängift en sex-årig son . Hon hade den 17 september 1911 gift sig med underlöjtnanten i Kungl. Flottan Raoul Wallenberg , en mycket lovande och sympatisk man som jag tyvärr aldrig träffat . Efter endast fyra månaders äktenskap blev denne svårt sjuk i cancer och dog fyra månader senare . Tre månader därefter föddes den 4 augusti 1912 en son som efter honom erhöi namnet Raoul .

Före mitt äktenskap kallade Raoul mig för farbror Fred och det fortsatte han med tills han tog studentexamen 1930 . Jag föreslog honom då att vi skulle lägga bort titlarna , varmed jag menade att vi skulle börja dua varandra . Men han uppfattade inte saken så utan började istället kalla mig pappa . Jag antager att han menade att han betraktade mig som sin far liksom jag betraktade honom som min egen son .

För sina halvsyskon blev Raoul en utomordentlig och älskad storebror . Han roade dem med sina humoristiska infall och vårt hem genöjdd ofta av deras glada skratt . Han visade tidigt en stor intelligens och mycken vetgirighet . Det kunskapsförråd , som skolan erbjöd honom , förslog inte , utan han kompletterade det med flitigt studium av Nordisk Familjebok och bolagens årsberättelser samt med besök på närliggande nybyggen .

Vid 12 års ålder for han ensam på järnväg till Konstantinopel för att hälsa på sin farfar som då var svensk minister där . Denne hyste ett mycket stort intresse för hans framtid . Under sin tjänstgöring som minister först i Japan och

sedan i Turkiet hade han arbetat för att befrämja svensk export till dessa länder. Han hade därvid kommit till den uppfattningen att det för utvecklingen av denna export skulle vara en stor fördel om man där kunde inrätta så kallade pionjörbanker, genom vilka exportörerna kunde få närmare kännedom om kunderna och vid behov ordna krediter för dem. Han tänkte sig att Raoul, hans sonson, skulle kunna få en god framtid i en sådan bankverksamhet och skisserade upp ett utbildningsprogram, som skulle omfatta några års universitetsstudier i Amerika inte vid något snobbigt universitet som Harvard utan ett universitet i Mellan-
Western där han kunde ånsupa amerikansk pionjöranda, och där han kunde utbildas sig i något fack som intresserade honom exempelvis arkitektur, samt därefter ett års praktik på någon exportmarknad. När Raoul år 1930 tagit studentexamen och därefter fullgjort sin värnplikts-tjänstgöring för han i enlighet med denna plan till Michigans universitet i Ann Arbor där han efter fyra år tog arkitekt examen med mycket goda betyg. Sedan följde några månaders verksamhet med försäljning av svenska artiklar i Sydafrika. Efter Sydafrika följde en tjänstgöring vid en holländsk bank i Haifa. Där fick han sin första kontakt med judeproblemet. På det pensionat, där han bodde, levde nämligen en del judiska flyktingar, som hade åtskilligt att berätta om förhållandena i Hitler Tyskland. Efter ett halvårs tjänstgöring vid Haifa banken återvände han till Sverige år 1936. Bankens direktör skrev ett mycket smickrande brev till hans farfar om hans tjänstgöring, men Raoul hade fått en viss motvilja mot de metoder som banken tillämpade. Farfadern ansåg nu tiden vara inne för att försöka intressera den Wallenbergsska familjebanken i Stockholms Enskilda bank - för sin idé om inrättande av pionjörbanker på exportmarknaderna, men hade inte någon framgång. Enskilda banken brydde sig inte om att starta några sådana banker. Därmed föll farfaderns plan för sonsonens framtid samman. Kort därefter dog han.

Raoul fick ingen anställning i Enskilda banken. Han hade nog heller inte någon lust för bankverksamhet efter de erfarenheter han gjort i Haifa. Banken gav honom i stället uppdraget att göra vissa marknadsundersökningar och även att uppgöra en stadsplan för ett markområde vid Huvudsta. Denna plan ställdes emellertid på framtiden, då tidsläget inte ansågs lämpligt för områdets exploatering.

Raoul gjorde också upp en plan till ett utomhusbad på Riddarholmen, som väckte stort intresse, men som hamnade på papperet. Konjunkturen inom byggnadsbranschen var mycket ogynnsam vid den tiden. Raoul slog sig därför på andra affärer. Genom förmedling av sin släkting Jacob Wallenberg kom han i förbindelse med en judisk affärsman från Ungern vid namn Lauer, som startat ett företag i Stockholm för export av livsmedel från Ungern.

Raoul blev utlandsdirektör i detta företag - Mellaneuropeiska HandelsAB-

-och gjorde såsom sådan många resor till Ungern . , Tyskland och Frankrike, varunder han fick en god kännedom om förhållandena i dessa länder de år som följt efter det andra världskrigets utbrott.

Raouls uppdrag i Ungern .

På våren 1944 började den utrotningsskampanj , som nazisterna utfört i av dem besatta länder , att igångsättas också i Ungern . Den oro för de ungerska judarnas öde, som då uppkom, förmådde så väl judiska samslutningar som U.S.A:s organisation för krigsflyktingar , War Refugee Board , att göra framställningar till den svenska regeringen om en aktion från svensk sida för de ungerska judarnas räddning . Härj in- grep ödet . War Refugee Boards representant i Sverige Iver Olsen hade kontor i samma hus Strandvägen 7 som Mellaneuropeiska Handels AB . Olsen kom i följd därav i kontakt med Lauer och frågade honom om han kunde rekommendera någon lämplig person som vere villig att resa till Ungern och leda en räddningsaktion där . Sedan Lauer rekommenderat Raoul sammanfördes denne först med Olsen och sedan med U.S.A:s minister i Stockholm , Herschel Johnson , varefter denne senare vände sig till svenska UD och föreslog Raoul för ett sådant uppdrag . . Raoul var villig att resa omedelbart , men med hänsyn till den risk, som var förenad med uppdraget , ansågs det vara nödvändigt att han fick ställning som legationssekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest . På den tiden var man nog naiv att s.k. diplomatisk immunitet innebar något skydd .

Sedan Raoul i slutet av juni fått sitt förordnande , ankom han den 9 juli 1944 till Budapest .

Då hade den nazistiska förintelse kampanjen i Ungern hunnit arbeta med en stor effektivitet . Av Ungerns judiska befolkning , 700000-800000 människor hade på de tre månader , kampanjen pågått , största delen av judarna på den ungerska landsbygden, ca 400000 människor, transporterats till förintelseläger .

I Budapest levde fortfarande omkring 200000 judar , som började sammanföras i särskilda- hus i avbiden på deras transport dit .

Den svenska legationen hade i viss utsträckning utfärdat skyddspass för judar , som hade släkt - eller affärsförbindelse med Sverige . Efter sin ankomst utfärdade Raoul i allt större utsträckning skyddspass för judar , som önskade överflytta till Sverige . Efter den 15 oktober 1944 , då Ungerns riksöverste Horthy avlägsnats och det ungerska pilkorspartiets , de s.k. pilkorsarnas , ledare Szalasi gjorts till regent i Ungern,

